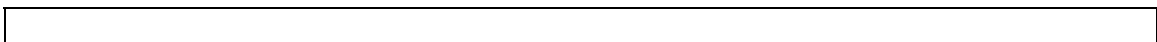

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA CARRER LEPANT, 190-258,
(L'EIXAMPLE), DE BARCELONA

Codi MHCB: 097/07

**Dates de la intervenció: 11 de juliol - 1 d'agost de
2007; del 6 al 31 d'agost de 2007**

ALBERT VELASCO ARTIGUES
desembre 2009

INDEX

Fitxa tècnica.....	3
Situació de la intervenció.....	4
Context històric i antecedents arqueològics.....	5
Motivacions i objectius de la intervenció.....	8
Metodologia.....	9
Descripció dels treballs realitzats.....	10
Conclusions.....	12
Bibliografia.....	13
Inventari estratigràfic.....	14
Arxiu fotogràfic.....	16
Planta.....	19

FITXA TECNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	C/ Lepant, 190-258
UBICACIÓ	Districte de l'Eixample
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
Coordenades U.T.M	X: 431728 Y:4583708 Z: 15'2 m.s.n.m.
DATES D'INTERVENCIÓ	11 de juliol al dia 1 d'agost de 2007 6 al 31 d'agost de 2007
PROMOTOR	FECSA-ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Albert Velasco Artigues

1. SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ.

Amb motiu de les obres de reforç de la xarxa elèctrica previstes per la companyia FECSA-ENDESA, portades a terme per l' empresa subcontractada SEMI al carrer Lepant, 190-258 (Eixample), el Servei d' Arqueologia del Museu d' Història de la Ciutat de l' Ajuntament de Barcelona va decidir realitzar un seguiment arqueològic preventiu degut a la importància d' aquest sector en època medieval. Aquest control arqueològic va ser encarregat a l' empresa ATICS S.L, sota la direcció tècnica de l' arqueòleg Albert Velasco Artigues amb el propòsit de descobrir i documentar les possibles restes conservades.

Els treballs arqueològics es van dur a terme entre els dies 11 de juliol i 15 d'agost del 2007 amb l' obertura d' una rasa de 520 metres a la vorera del carrer Lepant 190-258 de Barcelona.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA.

En un sentit ampli, la comarca del Barcelonès abasta el territori comprès entre la Mediterrània i la serralada Prelitoral —concretament, l'àrea ocupada per la zona muntanyosa de Collserola—, i delimitat a l'est pel riu Besòs i a l'oest pel Llobregat. Des d'un punt de vista morfològic, s'aprecien, per tant, dues grans unitats geogràfiques: la serra i el pla. Sobre aquest últim, el més extens del litoral català (Pla de Barcelona), hi descansa la ciutat de Barcelona, oberta al mar i protegida pel nord pel Tibidabo, la muntanya més alta de Collserola (612 mts). La serra de Sant Mateu a Llevant i el massís del Garraf a Ponent determinen les vies fluvials del Besòs i el Llobregat com els accessos naturals a la plana sobre la que la ciutat es dissemina, ocupant una extensió de 1.754.900 hectàrees.

Les òptimes condicions climàtiques —amb 16°C de mitjana, hiverns assolellats i estius suaus—, les particularitats estratègiques de la ciutat —l'emplaçament de Collserola al Nord (amb una orientació paral·lela a la línia de la costa, a uns 8 km de distància) i Montjuïc al sud, que alçant-se suaument sobre la plana, cau bruscament sobre el mar, proporcionant així una ferma defensa del seu litoral—, i la seva favorable situació en la confluència de dos grans eixos de comunicacions que travessen la Catalunya central en direcció nord-sud (el Llobregat i la línia Besòs-Congost-Ter), han afavorit el seu desenvolupament al llarg de la història i la seva acostumada funció com a capital. Aquestes circumstàncies expliquen que, des dels seus orígens al petit turó del Tàber (15 mts), el nucli romà aviat expandís els seus límits per la plana, que només veu alterada la seva monòtona configuració al Nord amb les modestes elevacions de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el Turó de la Peira.

En línies generals, ens trobem davant d'un territori amb una geomorfologia que és, en bona part, el producte final de l'acumulació sedimentària provinent de les rieres, torrents i deltes dels rius propers, així com

de sediments marins, ja que en els últims segles s'ha constatat que Barcelona ha guanyat terreny al mar. En aquesta plana, completament urbanitzada, hi destaquen tres zones clarament diferenciades: el nucli antic, que es correspon amb la ciutat romana primitiva sobre el Tàber i amb la muntanya de Montjuïc dominant-la des del sud; en segon lloc, els diversos ravals que s'originaren al voltant d'aquest nucli emmurallat (zona que ocupa l'objecte d'aquesta memòria) i que el segle XIX acabaran absorbits per la ciutat; i, per últim, l'Eixample, amb carrers en disposició quadriculada, format el segle XIX seguint el "Pla Cerdà" i superant definitivament les muralles medievals que encotillaven el creixement urbanístic de la ciutat.

2. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

El districte de l'Eixample és fruit del creixement de Barcelona en un dels moments més copiosos de la seva història, en el moment en que definitivament es configura com a cap motor de la Catalunya contemporània.

L'origen de l'Eixample es troba en l'espai de la plana del Barcelonès que estava fora de les muralles, entre la ciutat i els pobles del voltant. Era una gran extensió de pla, en la qual no es podia construir perquè era considerada zona militar i on només hi havia els horts dels pagesos de Gràcia i de Barcelona, que eren solcats pels camins que sortien dels portals de la ciutat vella.

Fins a començaments del segle XIX, les muralles medievals de Barcelona eren prou grans per acollir una ciutat que anava creixent, però amb l'inici de la industrialització es van fer petites amb les noves fàbriques i amb el creixement conseqüent de la població. A causa de la prohibició d'edificar fora de les muralles, les noves fàbriques i els barris de treballadors es van construir en els pobles que envoltaven la ciutat. Pobles com Gràcia, Sants, Sant Martí i Sant Andreu es van convertir en viles industrials.

Va ser l'any 1859 quan el consistori barceloní va convocar un concurs de projectes urbanístics, del qual va sorgir guanyador el de l'arquitecte Rovira i Trias. Paral·lelament, el govern central en va encarregar un altre a l'enginyer Ildelfons Cerdà, un pla que va imposar per un decret que anul·lava la decisió de l'Ajuntament de Barcelona. Aquella intromissió centralista no va agradar gens a la ciutat, malgrat que establia un projecte millor. El Pla Cerdà aprovat es va rebutjar per la mesura centralista del govern i pel gran nombre d'espais "desaprofitats" en jardins. El seu pla no es destinava, només, a l'espai que avui ocupa el districte de l'Eixample; va plantejar un eixample entre Montjuïc i el riu Besos, incloent-hi el terme de Sant Martí.

L'Eixample es va construir en els anys de la industrialització de Catalunya, a la darreria del segle XIX i començament del XX. La part central, la dreta de l'Eixample, va ser el barri de la burgesia que va introduir a casa seva un estil propi, el modernisme, reflex d'aquell moment. Malgrat concentrar-se en

aquesta zona un bon nombre dels edificis significatius, la resta dels que hi havia també a altres barris com el Fort Pienc, la Sagrada Família, Sant Antoni o l'esquerra de l'Eixample, van ser influïts per aquest corrent.

Pel que fa als antecedents arqueològics són molt pocs els que podem definir. De fet, a l'àrea més propera no s'ha dut a terme cap intervenció arqueològica. Únicament podem destacar la intervenció arqueològica realitzada l'any 2002, a l'entrada actual del Museu de la Sagrada Família, on es va poder documentar restes d'una inhumació, que aproximadament es va poder datar, tot i la manca d'estratigrafia fiable, aproximadament al segle XV (FLORENSA, F., 2002).

3. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Tal com s'ha esmentat anteriorment, l' indret on es va dur a terme l'actuació és una zona de gran interès arqueològic i d'alt valor històric. Per aquest motiu, el Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona va decidir efectuar una intervenció arqueològica preventiva. L'interès d' aquesta zona ve donat per dos motius:

-A la cruïlla dels carrers de Lepant amb la Gran Via de les Corts Catalanes es localitza l'Àrea de Protecció Arqueològica ARPA 02002 3C-Fort Pius-.

-A la cruïlla dels carrers de Lepant amb Aragó es localitza l'Àrea de Protecció Arqueològica ARPA 02012 3C- Rec Comtal-.

Els objectius eren recuperar les possibles restes arqueològiques que apareguessin durant la realització de la rasa de 520 metres per part de l' empresa SEMI.

4. METODOLOGIA.

El mètode de registre de les dades que facilita l'excavació s'inspira en el proposat per E. C. Harris i per A. Carandini (Harris 1975, 1977, 1979; Carandini, 1977, 1981) per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen, es realitza una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'unitats estratigràfiques (u.e) que individualitza els uns dels altres. Cada u.e es registra en una fitxa en què s'indica: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

El material gràfic és compost per plantes i seccions que representen la successió estratigràfica i faciliten la comprensió diacrònica dels diferents estrats i finalment el material fotogràfic per a la constància visual dels treballs realitzats.

Per tal d'obrir part de la vorera per on havia de passar la rasa, els operaris de SEMI han utilitzat una excavadora mixta. Per trencar les rajoles i la seva preparació de formigó s'ha utilitzat el martell de l'excavadora. Posteriorment, amb la pala de l'excavadora s'han tret les rajoles i la seva preparació i s'ha rebaixat un estrat argilós. Aquests treballs han estat supervisats per l'arqueòleg, Albert Velasco Artigues, que no ha detectat cap evidència arqueològica.

5. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

El dia 7 de juliol del 2007, van començar les tasques de reforç de la xarxa elèctrica a partir de la canalització en rasa i la instal·lació soterrada de cables d'alta tensió al carrer Lepant (districte de l'Eixample) de Barcelona, per tal de millorar el servei elèctric d'aquest barri.

Per aquest motiu calia realitzar una extensió de cable elèctric del número 190 al 258. És per això que es portà a terme una canalització en rasa per la instal·lació subterrània de la nova xarxa. Aquesta instal·lació s'ha realitzat a partir de l'obertura d'una rasa de 520 m. de llarg. Degut a la llargada d'aquesta rasa s'ha dividit en dos trams: A-A' (c/Lepant entre Gran Via de les Corts Catalanes i c/Diputació) i B-B' (c/Lepant entre c/Diputació i avinguda Diagonal)

Tram A-A': Aquest tram que l'hem anomenat 100 es va realitzar entre els dies 11 i 21 de juliol del 2007, per tal d'observar els diferents serveis, visualitzar tots els cables elèctrics que es van anar trobant i condicionar-la per a la instal·lació dels cables d'alta tensió.

Té una longitud de 180 m., una amplada de 1'40 m., i una profunditat de 1,70m. La rasa es situa arran de la vorera i està a 5 m de distància respecte a línia de façana dels edificis. La seqüència estratigràfica és la següent: asfalt de 10 cm de potència (ue 101), un segon nivell de preparació del paviment, format per runa (ue 102) de 40 cm de potència, i un tercer nivell format per argila marró amb fragments de formigó, asfalt i plàstics (ue 103) d'1'20m de potència.

Tram B-B': Aquest tram que l'hem anomenat 200 es va realitzar entre el dia 22 de juliol i el dia 15 d'agost del 2007, per tal d'observar els diferents serveis, visualitzar tots els cables elèctrics que es van anar trobant i condicionar-la per la instal·lació dels cables d'alta tensió.

Té una longitud de 2'00 m, una amplada de 1'40 m, i una profunditat de 1'80 m. La rasa va arran de la vorera i està a 5 m de distància respecte la línia de façana dels edificis. La seqüència estratigràfica és la següent: asfalt de 10 cm

de potència (ue 201), un segon nivell de preparació formada per runa (ue 202) de 40 cm de potència, un tercer nivell format per argila marró sense presència antròpica (ue 203) d' 1'20m de potència.

La rasa s'havia d'obrir fins el carrer Aragó però durant el transcurs de l'obra es va decidir no obrir aquest tram.

Una vegada es van finalitzar les tasques d' extracció del sauló d'aquest tram, la intervenció arqueològica es va donar per acabada amb resultats negatius, des del punt de vista arqueològic.

6. CONCLUSIONS

Les conclusions que es poden extreure de la intervenció arqueològica realitzada en el carrer Lepant, 190-258 són molt escasses. Els treballs d'instal·lació d'una nova xarxa elèctrica van ser encarregades a FECSA-ENDESA i realitzades per l' empresa SEMI. El control i seguiment arqueològic va ser realitzat per un arqueòleg de l' empresa ATICS S.L.

Tot i trobar-nos en una zona amb potencial arqueològic, el cert és que al llarg dels 520 metres de la rasa no s'han trobat evidències arqueològiques ni pel que fa a estructures ni a material ceràmic. Això es deu a què la rasa va anar resseguint antigues rases, fet que es corrobora per la troballa de nombrosos serveis i sauló.

Així doncs, la rasa per la canalització de serveis elèctrics al C/ Lepant de Barcelona (districte de l'Eixample) no ha permès documentar cap vestigi arqueològic.

7. BIBLIOGRAFIA

FLORENSA, F. (2002): Memòria del seguiment arqueològic a la Sagrada Família (Barri de l'Eixample, Barcelona). Document inèdit, existent al Centre de Documentació del MUHBA.

| <http://bcn.cat> (Consulta, 12-12-2009)

|

8. INVENTARI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :101		
Sector: Lepant, 190-258 Rasa 100		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell d'us.				
DESCRIPCIÓ :	Paviment de la vorera format per rajoles de 20x20x3 cm. Cota superior: 18,20 m. s.n.m. Cota inferior:18, 17 m. s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	102	Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :102		
Sector: Lepant, 190-258 Rasa 100		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació.				
DESCRIPCIÓ :	Nivell de preparació del paviment de formigó. Té una potència de 0,10 m. Cota superior: 18,17 m. s.n.m. Cota inferior:18, 07 m. s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	103	Es cobert per	101	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :103		
Sector: Lepant, 190-258 Rasa 100		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell de sorres				
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per sauló amb una potència de 0,57-0.60 m. Cota superior: 18,07 m. s.n.m. Cota inferior:17, 50 m. s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	102	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Rasa 200

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :201		
Sector Lepant, 190-258 Rasa 200		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell d'ús				
DESCRIPCIÓ :	Paviment de la vorera format per rajoles de 20x20x3cm. Cota superior:24,38 s.n.m. Cota inferior:24,35 s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	202	Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :202		
Sector: Lepant, 190-258 Rasa 200		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació.				
DESCRIPCIÓ :	Nivell de preparació del paviment de formigó. Té una potència de 0,17 m. Cota superior:24,35 s.n.m. Cota inferior:24,18 s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	203	Es cobert per	201	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE :203		
Sector: Lepant, 190-258 Rasa 200		Codi MHCB: 097/07	Cronologia: s. XX.		
DEFINICIÓ :	Nivell de sorres				
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per sauló amb una potència de 0,57 a 0,87 m. Cota superior:24,18 s.n.m. Cota inferior:24,29 s.n.m.				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	202	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

9. ARXIU FOTOGRÀFIC

Foto 1: Part de la rasa 100.

Foto 2: Continuació de la rasa 100.

Foto 3: Inici de la rasa 200.

Foto 4: Continuació de la rasa 200.

Foto 5: Final de la rasa 200.

Foto 6: Operaris ultimant feines.

10. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

